

avond ging ik kijken, om te zien, hoe die boomkruipers kwamen aanvliegen en dan langs den stam omhoog kuierden naar hun slaapplek.

Het is een van de vele genoegens van den winter, dat we dan zoo gemakkelijk in de uren om zonsopgang en zonsondergang buiten kunnen zijn. Dan gebeuren de aardigste dingen en dan is het landschap op zijn mooist. Vooral in den avond.

JAC. P. THIJSE.

❧ ❧ ❧

DE CHINEESCHE WOLHANDKRAB

BIJ GORINCHEM.

Steeds verder schrijdt de opmarsch van deze vreemdelinge voort. Volgens de mededeelingen van Jippes en Kamps in het „Tijdschrift der Nederlandsche Dierkundige Vereeniging” dl. III, afl. 2, zijn er in Groningen en Friesland in 1931 van Juni tot begin September 18 vindplaatsen bekend geworden. Maar ook in andere provincies is het dier reeds waargenomen. Zoo meldt Redeke in de Juni-afl. 2 (jaargang XXXVII, afl. 2) van „De Levende Natuur”, vindplaatsen in

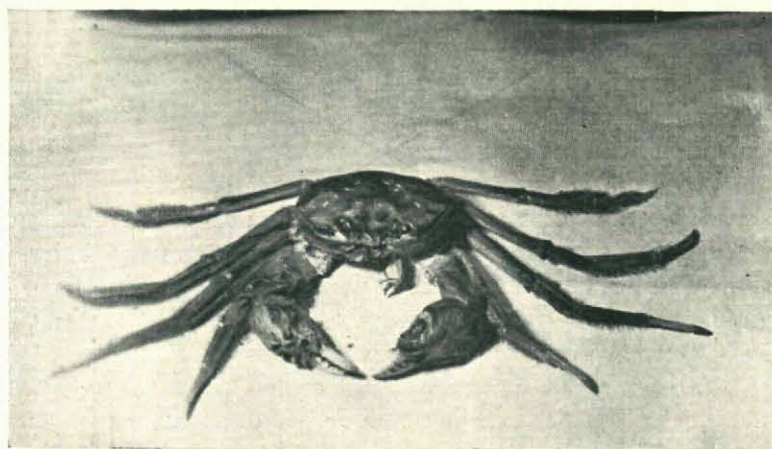

Fig. 1. De Chineesche wolhandkrab, het exemplaar van de eerste vindplaats. De beharing der scharen en de daarin voorkomende tandjes zijn duidelijk zichtbaar (op $\pm \frac{3}{4}$ van de ware grootte).

Noord- en Zuid-Holland. Voor de laatstgenoemde provincie drie en wel: Oct. 1931, Brielsche Maas; Nov. 1931, Reeuwijksche plassen bij Gouda en 11 Dec. 1931, Droogdokhaven te Rotterdam. Van Noord-Holland worden twee vindplaatsen genoemd: Feb. 1932, Zuidwal bij het Nieuwediep (Heldersche Courant 6.2.'32) en Mrt. 1932, Kinselmeer (ten Noorden van het IJ aan de Zuiderzee).

Voor Zuid-Holland zien wij dus, dat de wolhandkrabben steeds meer het binnenland intrekken; en zoo is het niet te verwonderen, dat de dieren nu ook waargenomen zijn in Gorinchem en omgeving. Eenige nieuwe vindplaatsen kunnen aan

de vorige toegevoegd worden; in chronologische volgorde zijn deze de volgende:

1) Half Sept. 1932 — Van een visscher een, in een palingfuik gevangen exemplaar ontvangen, afkomstig uit het Kanaal van Steenenhoek bij de sluis te Neder-Hardinxveld. Het dier was helaas reeds dood, maar een prachtig exemplaar met een schildbreedte van ± 8 cm. De scharen hebben een lengte van 11 cm. en zijn op de schaar-pooten dicht behaard, tot over het beweeglijke deel. De vier gangpooten zijn nog langer: de tweede en derde het langst (16 cm.), de eerste en vierde korter (12 cm.). Aan de rugzijde is het dier donkerbruin — door donkere stippen, streepjes en vlekken op een gelen achtergrond — met olijfgroene vlekken, aan de onderzijde geelwit. Volgens Redeke is het dier donkerolijfkleurig met onregelmatige, bruinachtige vlekken; de jonge zijn meer egaal olijfbuin. Ik meen hieruit te mogen afleiden, al is het moeilijk om naar en over de kleur te oordeelen, dat het hierbeschreven dier een bijna volwassen exemplaar is. Hiermede komt ook de lengte overeen; bij uitgegroeide dieren bedraagt de schildbreedte tot 10 cm.

2) Eenige dagen later werd een dier opgevischt uit de Linge bij Arkel. Het moet volgens de beschrijving veel kleiner geweest zijn, maar ik heb het niet te zien kunnen krijgen, want de visscher had de krab in een emmer gedaan, waaruit het dier den volgende morgen ontsnapt was zonder een spoor achter te laten, doch met achterlating van twee pooten.

3) Op 5 Oct. kreeg ik een schitterend, levend dier, wederom in een fuik aangetroffen in het Merwedekanaal even voorbij de sluis in de stad (Gorinchem, bij station). Na zes dagen vasten heeft het dier Dinsdag 11 Oct. voor het eerst gegeten en wel een uit de schaal genomen zoetwatermossel; een regenworm en een doode visch (als voedsel vermeld) werden versmaad. De afmetingen zijn even groot als van het eerst beschreven exemplaar, doch de beharing op de scharen is iets minder. Uit een vrij hoog aquarium wist het te ontsnappen.

4) Eenige dagen later kwam er weer een boven water, bij de uitmonding van de Linge in de Merwede, d.w.z. bij de haven van Gorinchem. Ik kon het exemplaar helaas niet bemachtigen, maar vernam wel, dat het niet zoo groot was en de fuik zoodanig vernield had, dat er een geheelen ochtend aan besteed moest worden om haar te repareeren. Men staat er toch wel verwonderd over, welk een kracht en uithoudingsvermogen deze krabben bezitten moeten om het sterke garen (z.g. katoen No. 16) stuk te bijten met hun kaken.

Uit de vier zoo juist genoemde vindplaatsen kunnen wij nu weer iets meer te weten komen over de verspreiding dezer krabben, mede in verband met de data, waarop zij gevonden zijn. Na Rotterdam vinden wij half Sept. Neder-Hardinxveld; het is dus wel aan te nemen, dat de dieren via de Nieuwe Maas, de Noord en de Beneden Merwede tenslotte in het Kanaal van Steenenhoek terecht gekomen zijn. Op het hierbijgaande schetsje, dat een idee moge geven van het gecompliceerde systeem van kanalen en rivieren om Gorinchem, zijn de vier vindplaatsen afgebeeld. De mogelijkheid bestaat dus, dat de krabben door het Kanaal van Steenenhoek zoowel in het Merwede Kanaal als in de Linge gekomen zijn, hoewel het natuurlijk ook niet on-

DE CHINEESCHE WOLHANDKRAB BIJ GORINCHEM

235

mogelijk is, dat zij hier aangeland zijn door de rivier zelf, dus de Merwede, te volgen. Hier doet zich dus nog de vraag voor, of zij de voorkeur geven aan het kalmere water van het Kanaal of het sneller stroomende van de rivier. Maar evenals Redeke voor het exemplaar uit de Reeuijsche plassen vermeldt, zijn sluizen voor de dieren absoluut geen bezwaar (op de schets met streepjes in de waterwegen voorgesteld).

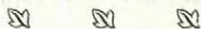
Onmiddellijk nadat het eerste dier bij Neder-Hardinxveld gevangen was, heb ik een monster van het water genomen en opgestuurd naar den hydrobioloog Dr. J. P. Otto te Groningen, die zoo vriendelijk was om het chloorgehalte te bepalen. Dit bedroeg 39 mg/L; het is dus zuiver zoetwater volgens de nomenclatuur van Redeke, die 100 mg/L Cl' als uiterste grens van zoetwater aanneemt. De Reeuijsche plassen zijn in het najaar zwak-brak (oligohalien, chloorgehalte 100—1000 mg/L.).

Volgens het artikel van Redeke was de Chineesche wolhandkrab in ons land nog nooit in zuiver zoetwater aangetroffen; uit de door mij vermelde vindplaatsen blijkt dit dus wel het geval te zijn. Dat zij in zoetwater kunnen leven, is al bekend, want de dieren maken het in een aquarium met gewoon leidingwater uitstekend.

Tot slot kan ik over de geslachten nog melden, dat het eerste exemplaar een mannetje was, wat o.a. uit de sterkere beharing der scharen blijkt en het derde, hierboven beschrevene een wijfje. Nu er in zoo'n korten tijd reeds vier wolhandkrabben bij en in Gorinchem aangetroffen zijn, is het wel te verwachten, dat er nog meerdere buit gemaakt zullen worden. Wat de tijd ons over deze Chineesche krab leeren zal, ligt nog in het duister, maar dat de Nederlandsche natuuronderzoekers haar gedrag met belangstelling blijven gade slaan, is zeker.

Dr. J. C. VAN DER STEEN.

P.S. Kort na het schrijven van dit artikel werd ik weer verrast met een exemplaar, op 14 Oct. in de Zederik ten Noorden van Meerkkerk gevangen; ditmaal weer een mannetje met een schildbreedte van 8,3 c.m. (pootlengte max. 17 c.m.). Waarschijnlijk is het dier er door het Merwedekanaal gekomen. Wanneer en waar de volgende?

OVERWINTEREN.

Op onze breedte heeft de jaarlijksche temperatuurdaling in den winter voor de meeste landdieren voedselschaarste ten gevolge. Het lijkt me de moeite waard, hier eens na te gaan, hoe ze zich bij deze veranderde omstandigheden van hun milieu weten aan te passen. We maken hierbij al aanstonds verschil tusschen „warm”-

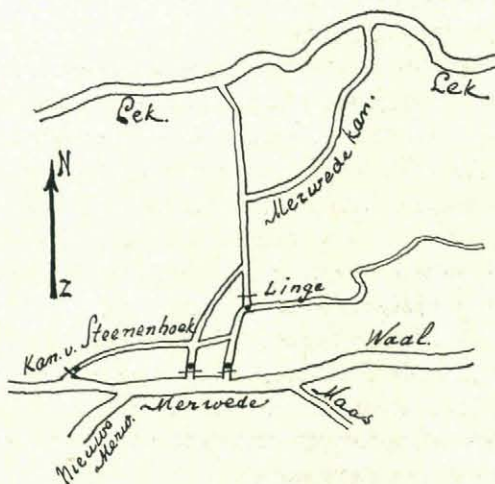

Fig. 2. De waterwegen om Gorinchem. De vindplaatsen der wolhandkrabben zijn aangegeven door een stip, de sluizen door een streepje. Het vierkantje stelt Gorinchem voor.